

Motion

1978/79: 2558

av Karl Boo m. fl.

med anledning av propositionen 1978/79: 112 om regionalpolitik

I ett län som Kopparbergs län krävs en aktiv och effektiv sysselsättnings- och regionalpolitik.

Länet har i flera områden ett synnerligen ensidigt näringsliv, vilket gör att de branschstrukturella förändringarna som nu sker slår mycket hårt. Här kan särskilt nämnas gruv- och stålsektorn som står inför betydande neddragningar och förändringar enligt föreliggande förslag. Detta drabbar bygder som Ludvika, Grängesberg och Horndal synnerligen hårt. Därtill har länet en geografisk struktur med stora avstånd och därmed glesbygdskommuner med en mycket svag arbetsmarknad och en ogynn- sam befolkningssammansättning.

Vad som nu behövs är ökade allmänna näringspolitiska insatser och en regionalpolitisk inriktning som så långt som möjligt ger alla kom- muner i länet samma framtidschans.

Vad avser olika insatser för att allmänt stärka näringslivet i länet får vi hänvisa till centerns partimotion i anslutning till rubricerade propo- sition.

När det gäller differentiering av insatser genom kommunernas in- placering i stödområden kan vi inte godta regeringens förslag. Det är helt orimligt med en spännvidd på endast 3—5. Länets geografiskt längst bort belägna kommuner i norra och västra Dalarna bör placeras i högsta stödområde, och de kommuner med stora industrinedläggelser och sysselsättningsproblem under flera år framåt bör också inplaceras i högre områden än regeringen föreslår. Detta förslag är en ren utmaning beträffande inplacering av Avesta/Ludvika i samma områdesklass som primärcentra med deras naturliga expansion.

En så liten spännvidd mellan kommunerna som i regeringens förslag om indelning i stödområden betyder en framtida stark centralisering inom länet. Vi är medvetna om att Kopparbergs län inte kan inplaceras obcroende av omkringliggande län. Vi kan därför tänka oss att placera Falun och Borlänge i 2 under förutsättning att perifert belägna delar placeras i högre stödområdesklass.

Vi skall i det följande redovisa motiv och förslag för kommunvis in- delning i stödområden.

FÖRSLAG TILL INPLACERING AV KOMMUNERNA I STÖDOMRADEN

Avesta kommun

Problembeskrivning

- Folkmängden i kommunen har minskat kraftigt under en följd av år, främst på grund av en omfattande utflyttning.
- Näringslivet i kommunen är ensidigt och konjunkturkänsligt. I Horndal finns akut risk för en mycket kraftig tillbakagång. Sysselsättningen i hela kommunen beräknas minska under de närmaste åren på grund av industrins svårigheter.
- I relation till andra regionala centra är sysselsättningsgraden relativt låg för kvinnor. Totalt är sysselsättningsgraden i paritet med läns-genomsnittet. Arbetslösheten är för närvarande ganska hög, särskilt för ungdomar.
- Inkomstnivån i länet ligger något högre än läns-genomsnittet.
- Kommunen ligger ej isolerat i förhållande till andra större befolkningscentra. Kommunens geografiska läge som gränskommun i länet kan dock ha en negativ inverkan på utvecklingen.

Förslag

Kommunen placeras i stödområde 5. Temporärt placeras Horndal i stödområde 6.

Borlänge kommun

Problembeskrivning

- Folkmängden ökade relativt kraftigt i kommunen under första hälften av 1970-talet. Därefter vände utvecklingen med smärre utflyttningsöverskott som följd åren 1976--1978.
- Näringslivsutvecklingen i Borlänge är i hög grad beroende av utvecklingen inom järn- och stålindustrin. Strukturkrisen inom branschen har medfört en nedgång i sysselsättningen de senaste åren. Det finns risk för att ytterligare minskningar är att vänta inom branschen. De investeringsplaner som redovisats av SSAB kan dock, om de realiserats, komma att kompensera nedgången.
- I förhållande till andra primära centra är sysselsättningsnivån för kvinnor låg. För män däremot ligger nivån över genomsnittet i riket. Arbetsmarknadssituationen har de senaste åren varit besvärlig med bl. a. hög ungdomsarbetslöshet.
- Skattekraften i kommunen ligger över läns-genomsnittet men under genomsnittet för riket. Inkomstmässigt ligger kommunen tillsammans med Falun högst i länet.

- Kommunen bildar tillsammans med Falun länets dominerande arbetsmarknadsområde. Omkringliggande kommuner som Gagnef, Säter och Leksand är starkt beroende av utvecklingen i Borlänge. En positiv utveckling i Borlänge är närmast en förutsättning för en positiv utveckling i dessa kommuner.

Förslag

Kommunen placeras i *stödområde 3*, alt. 2 med ytterområdena i 3.

Falu kommun

Problembeskrivning

- Folkmängden i kommunen har ökat genom inflyttning under 1970-talet, särskilt kraftigt de senaste åren. Födelsenettet har hittills varit positivt.
- I kommunen finns en betydande sysselsättning inom offentlig sektor och privat service. Industrin är relativt differentierad med många små och medelstora företag. Främst på grund av den offentliga sektorns tillväxt förväntas en fortsatt expansion av näringslivet. Utanför centralorten finns vissa orter med problem liknande dem i de omkringliggande mindre kommunerna, dvs. med låg sysselsättningsgrad för kvinnor och ett ensidigt näringsliv. Närheten till centralorten Falun gör emellertid att problemen i dessa orter mildras.
- Sysselsättningsnivån för kvinnor ligger över genomsnittet för riket och för primära centra. Nivån är klart högst i länet. Arbetsmarknadsproblemen har inte varit så svåra i kommunen som i övriga delar av länet.
- Inkomstmässigt ligger kommunen tillsammans med Borlänge högst i länet. Skattekraften ligger något över riksgenomsnittet.
- Falun bildar tillsammans med Borlänge länets största och mest differentierade arbetsmarknad. Utvecklingen inom denna arbetsmarknad är av väsentlig betydelse för främst omkringliggande kommuner men också för länet i övrigt.

Förslag

Kommunen placeras i *stödområde 3*, alt. 2 med ytterområdena Bjursås i 3, Svärdsjö och Enviken i 4.

Gagnefs kommun

Problembeskrivning

- Genom stark nettoinflyttning har kommunen relativt sett ökat sin folkmängd mer än någon annan kommun i länet under 1970-talet. Inflyttningen kan förväntas fortsätta.

- Kommunens närhet till Borlänge och Falun innebär att utvecklingen i de kommunerna påverkar sysselsättningen i hög grad. I den västra kommundelen är näringslivet dominerat av träindustri och därmed konjunkturkänsligt. Sysselsättningen inom industrin totalt i kommunen förväntas gå ned.
- Sysselsättningsnivån för kvinnor är mycket låg, avsevärt under genomsnittet för kommuncentra i riket. Den låga nivån torde delvis vara ett resultat av kraftig inflyttning av barnfamiljer med icke förvärvsarbetande kvinnor.
- Inkomstnivån i kommunen är mycket låg, tillsammans med nivån i Vansbro den lägsta i länet.
- Kommunen har stark anknytning till arbetsmarknaden i Borlänge och därmed beroende av utvecklingen i kommunen. En attraktiv boendemiljö i kommunen har inneburit att många valt att bo i Gagnef och arbeta i Borlänge/Falun. Den tendensen kan förväntas bestå.

Förslag

Kommunen placeras i *stödområde 4*, alt. 3 med Björbo och Dala-Floda i 4.

Hedemora kommun

Problembeskrivning

- Befolkningsutvecklingen har varit stabil under 1970-talet. Åldersfördelningen är mindre gynnsam än i länet som helhet.
- Näringslivet kännetecknas av en ensidig industristruktur där specialståls- och gruvindustrin dominerar samt av en relativt stor offentlig sektor. En betydande ökning inom den offentliga sektorn väntas balansera nedgången inom övriga näringsgrenar.
- Sysselsättningsgraden för kvinnor ligger i nivå med genomsnittet i länet och i övriga kommuncentra i riket. Arbetsmarknadssituationen är någorlunda tillfredsställande.
- Inkomstnivån i kommunen ligger under länsgenomsnittet.
- Kommunens geografiska läge gör att en viss arbetspendling förekommer till omkringliggande kommuner. Den svaga arbetsmarknaden i Avesta påverkar därför i viss mån situationen negativt i Hedemora.

Förslag

Kommunen placeras i *stödområde 4*, alt. 3 med Långshyttan och Vikmanshyttan i 4.

Leksands kommun*Problembeskrivning*

- Folkmängden har ökat i kommunen under en följd av år genom nettoinflyttning. Åldersstrukturen har varit mycket sned men kommer att normaliseras efter hand p. g. a. den inflyttning som skett.
- Sysselsättningen bedöms öka något de närmaste åren, främst genom servicesektorns expansion. Industrin väntas gå tillbaka. Av industribranscherna dominerar träindustrin. Industrin som helhet är relativt svagt utvecklad.
- Sysselsättningsnivån för kvinnor i kommunen ligger betydligt under nivån för kommuncentra i riket. Även för män är nivån låg.
- Inkomstnivån ligger under länsgenomsnittet. Såväl män som kvinnor i kommunen har genomsnittligt låga inkomster.
- En ständigt ökande pendling sker till Borlänge. Avståndet från Leksand till Borlänge är dock för stort för att de båda orterna skall kunna sägas bilda en gemensam arbetsmarknad. Det egna näringslivet behöver därför förstärkas.

Förslag

Kommunen bör placeras i *stödområde 4*.

Ludvika kommun*Problembeskrivning*

- Befolkningsutvecklingen har de senaste åren varit mer negativ än i andra kommuner i länet. Det kan befaras att det även de närmaste åren blir en nettoutflyttning från kommunen.
- Näringslivet domineras av gruv- och elektroindustri. Krisen inom den malmbaserade industrin slår extra hårt i Ludvika. Bedömningen för framtiden är osäker men sannolikt kan sysselsättningen inom industrin gå tillbaka starkt under de närmaste åren. Den offentliga sektorns expansion förväntas kompensera nedgången till viss del.
- Sysselsättningsnivån för kvinnor ligger betydligt under genomsnittet för såväl regionala centra som kommuncentra i riket. Arbetslösheten har den senaste tiden varit hög.
- Dominansen av höglöneindustrier drar upp genomsnittsinkomsten i kommunen. Nivån ligger trots det under nivån i Falun och Borlänge.
- Kommunen bildar tillsammans med Smedjebackens kommun ett gemensamt arbetsmarknadsområde. Tungt näringsliv i båda kommunerna gör arbetsmarknaden känslig för konjunktur- och strukturförändringar. Arbetsmarknaden bör breddas.

Förslag

Kommunen placeras i *stödområde 5*.

Malungs kommun*Problembeskrivning*

- Folkmängden i Malungs kommun har minskat långsamt under 1970-talet. Kommunen har ett stort födelseunderskott, som riskerar att tillta.
- Antalet arbetstillfällen inom industrin och jord- och skogsbruket riskerar att minska kraftigt. Utvecklingen inom skinnbranschen i kommunen utgör ett stort problem.
- Sysselsättningsgraden för kvinnor i kommunen är något högre än länsgenomsnittet på grund av skinnindustrins omfattning men ligger ändå avsevärt under riksgenomsnittet. Andelen arbetssökande av befolkningen i kommunen är hög.
- Inkomstnivån i kommunen är låg jämfört med andra kommuncentra i riket.
- Kommunen är vidsträckt med flera relativt isolerade arbetsmarknader. Avståndet till större och differentierade arbetsmarknader utanför kommunen är stort och medger i ringa grad arbetspendling.

Förslag

Kommunen placeras i stödområde 6.

Mora kommun*Problembeskrivning*

- Mora kommun har haft en stabil befolkningstillväxt under 1970-talet. Kommunens ställning som centralort i den norra länsdelen har förstärkts.
- Den positiva utveckling av sysselsättningen som har skett kan beräknas fortsätta. Främsta anledningen till detta är en expansiv utveckling inom den offentliga sektorn.
- Sysselsättningsgraden för kvinnor i kommunen är i paritet med läns-genomsnittet men ligger betydligt under vad som gäller för riket. Antalet registrerade arbetslösa är ej särskilt stort. Andelen förvärvs-arbetande män är relativt låg.
- Inkomstnivån i kommunen är ganska låg i jämförelse med länet som helhet och i jämförelse med regionala centra i riket.
- Som centralort i den norra delen av länet har kommunen en utomordentlig betydelse för utvecklingen i angränsande kommuner. En fortsatt positiv utveckling i Mora är en förutsättning för en tryggad utveckling i den norra länsdelen.

Förslag

Kommunen placeras i stödområde 5.

Orsa kommun

Problembeskrivning

- Orsa har under 1970-talet haft en positiv befolkningsutveckling, som har accentuerats under de senaste åren. En viktig förklaring till detta är de goda pendlingsmöjligheterna till Mora. Ett stort problem är den mycket ogynnsamma åldersfördelningen hos befolkningen i kommunen.
- Antalet sysselsatta i kommunen beräknas förbli i stort sett oförändrat under de närmaste åren. Tillbakagången inom jord- och skogsbruk och industri balanseras i stort sett av expansion inom turistnäring och offentlig sektor.
- Sysselsättningsgraden i kommunen är mycket låg för såväl män som kvinnor. Särskilt gäller detta män, där kommunen ligger bland de lägsta i riket.
- Inkomstnivån i kommunen är mycket låg.
- Någon omfattande arbetspendling från kommunen är ej möjlig till någon annan ort än Mora. Avståndet till större lokala arbetsmarknader är stort.

Förslag

Kommunen placeras i stödområde 5.

Rättviks kommun

Problembeskrivning

- Kommunen har under de senaste åren haft en relativt positiv befolkningsutveckling på grund av inflyttning. Åldersfördelningen i kommunen är dock mycket ogynnsam och tenderar att snabbt försämrats.
- Risken för en mycket negativ utveckling av industrissysselsättningen är stor. Totalt beräknas sysselsättningen minska något under de närmaste åren.
- Sysselsättningsgraden är mycket låg i kommunen för såväl kvinnor som män. Den öppna arbetslösheten är ganska omfattande.
- Inkomstnivån i kommunen är låg, avsevärt lägre än för genomsnittet bland kommuncentra i riket.
- Kommunen har ett relativt isolerat läge i förhållande till större arbetsmarknader. Trots att avståndet till Falun-Borlänge är relativt långt sker en omfattande arbetspendling dit.

Förslag

Kommunen placeras i stödområde 5.

Smedjebackens kommun*Problembeskrivning*

- Kommunen har haft en svag befolkningstillväxt under 1970-talet. Den f. n. relativt gynnsamma åldersfördelningen hos befolkningen tenderar att försämrast.
- Smedjebackens näringsliv domineras av tung industri inom branscher som f. n. är utsatta för en omfattande strukturomvandling. En negativ utveckling i Ludvika kommun kan få stora återverkningar även i Smedjebacken. Totalt beräknas sysselsättningen i kommunen minska fram till år 1982.
- Smedjebackens kommun har en låg sysselsättningsgrad för kvinnor men en ganska hög för män. Arbetslösheten i kommunen är f. n. ganska hög.
- Kommunen har en skattekraft som ligger under länsgenomsnittet och väsentligt lägre än genomsnittet i riket.
- Med hänsyn till de stora problemen i Ludvika måste Smedjebackens geografiska läge i förhållande till expansiva arbetsmarknader betecknas som ogynnsamt.

Förslag

Kommunen placeras i *stödområde 5*.

Säters kommun*Problembeskrivning*

- Befolkningsutvecklingen i kommunen har varit positiv under 1970-talet. Orsaken till detta är en ganska stor inflyttning.
- Sysselsättningen i kommunen beräknas under de närmaste åren ligga på en ungefär oförändrad nivå. En fortsatt expansion inom den offentliga sektorn kommer i stort sett att balansera minskningen inom industrin.
- Jämfört med länets övriga kommuner är sysselsättningsgraden för kvinnor hög men den ligger ändå klart lägre än riksgenomsnittet. Det finns ingen större akut arbetslöshet i Säters kommun.
- Inkomstnivån i kommunen är något lägre än länsgenomsnittet och lägre än kommuncentra genomsnittligt i riket.
- Säters kommun har ett tillfredsställande geografiskt läge med hänsyn till möjligheterna till arbetspendling. Kommunen är starkt beroende av utvecklingen i Borlänge.

Förslag

Kommunen placeras i *stödområde 4*, alt. 3.

Vansbro kommun*Problembeskrivning*

- Vansbro kommun har haft en mycket ogynnsam befolkningsutveckling under 1970-talet. Åldersstrukturen hos befolkningen är synnerligen ofördelaktig och tenderar att försämras.
- I kommunen beräknas samtliga näringsgrenar utom offentlig förvaltning och samfärdslinje minska sin sysselsättning under de närmaste åren. Det finns risk för en ansevärd sysselsättningsmässig tillbakagång.
- Sysselsättningsgraden för kvinnor är synnerligen låg i Vansbro kommun. Även männen har en låg sysselsättningsnivå. Den aktuella öppna arbetslösheten i kommunen är ganska hög.
- Inkomstnivån i Vansbro kommun är lägre än i någon annan kommun i länet och synnerligen låg i förhållande till riket.
- Kommunens läge är isolerat i förhållande till andra arbetsmarknader.

Förslag

Kommunen placeras i stödområde 6.

Älvdalens kommun*Problembeskrivning*

- Kommunen har haft en starkt negativ befolkningsutveckling under 1970-talet, även om minskningstakten har minskat under de senaste åren. Åldersfördelningen hos befolkningen i kommunen är mycket negativ.
- Kommunen har länets lägsta andel industrisysselsatta och den högsta andelen sysselsatta inom areella näringar. Det totala antalet arbetstillfällen beräknas minska fram till år 1982.
- Sysselsättningsgraden är mycket låg i kommunen både för kvinnor och män. Ingen kommun i länet har en högre öppen arbetslöshet mätt i antalet kvarstående arbetssökande i procent av befolkningen i arbetsför ålder.
- Befolkningen i kommunen har en mycket låg inkomstnivå jämfört med andra kommuncentra såväl i länet som i riket.
- Kommunen är vidsträckt med flera små och isolerade lokala arbetsmarknader. Trots ett relativt långt pendlingsavstånd är Älvdalens tätort starkt beroende av sysselsättningen i Mora.

Förslag

Kommunen placeras i stödområde 6.

Hemställen

Med stöd av det anförda hemställs
att riksdagen beslutar att Kopparbergs läns kommuner inplaceras
i stödområden i enlighet med vad som anförts i motionen.

Stockholm den 19 april 1979

KARL GUST. H. BOO (c)

ROLF RÄMGÅRD (c)

ERIC CARLSSON (c)

BIRGITTA HAMBRAEUS (c)

BO TURESSON (m)